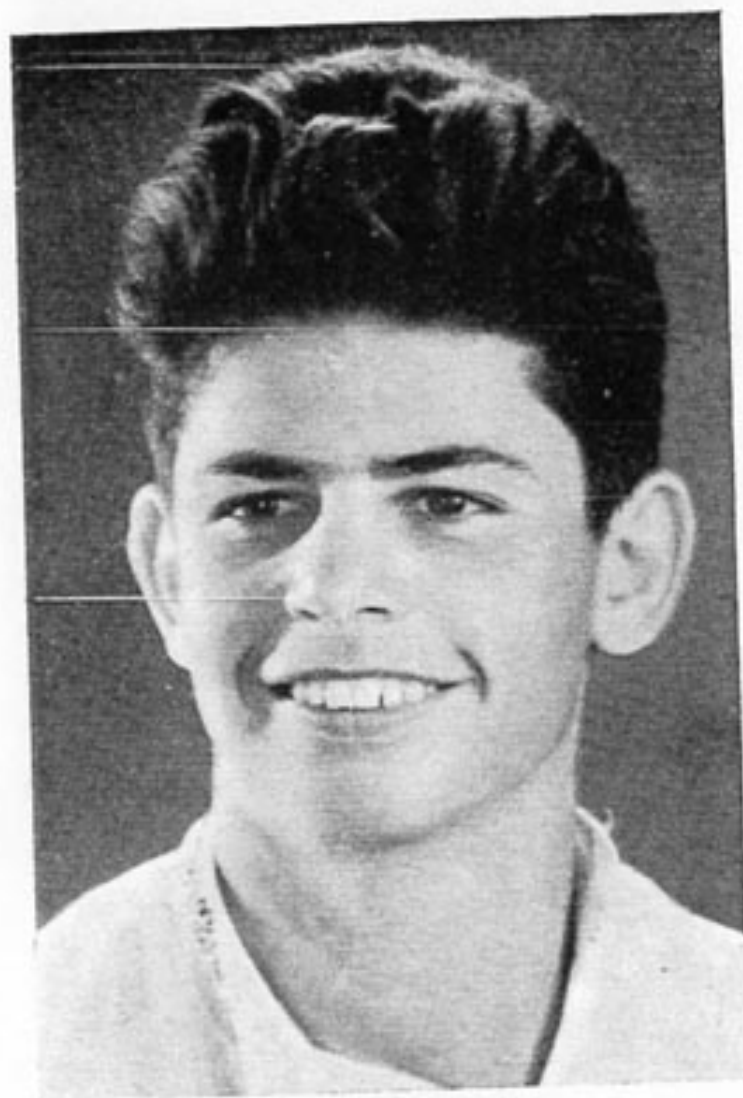

אביב ברזילי

בבית חקלאי עובד נולד אביב. מראשית ילדותו נשם אל תוכו את ריח האדמה. אונן קלטה את הדיה. עינו הבחינה הבחנה דקה בכל גווניה וגווני גווניה. הוא ראה את אבא ואמא עמלים על חלקת אדמתם במושב מלפני עלות השחר ועד לאחר צאת הכוכבים, ועמל זה קשר אותו קשרי-אהבה אל הרגבים ואל הנוף, שבה את נפשו הפיוטית. מילא תוכן רענן את ילדותו, ובעוד ידיו רכות, קטנות ועדינות הצטרף אל המשפחה העובדת. בימים של חופש בבית-הספר נמשך משיכה טבעית אל הפרדס, הלול והכוורת, ומשם הולך השביל הטבעי הלאה — אל תנועת הנוער העובד, אל מחברת-השירים ואל היומן הספרותי הראשון.

הגישה התנועתית לתנועה והיחס העמוק לספר היו לו לנער מורשת בית ומשפחה. אלו דלקו בתוך נפשו כאבוקת-אור הנמסרת מדור לדור. כאילו קם סבו הגדול יוסף אייזנשטדט, ממייסדי תנועת-הפועלים הציונית-סוציאליסטית מקברו הרחוק במוסקבה ומסר לו את הלפיד כדי לשאתו הלאה לדור, לנוער הארצישראלי. ואביב היה חניך מקשיב, חבר טוב, הלך והתעלה למדרגה של מדריך צעיר ונאמן. הוא קורא בצמא כל ספר, ועל כולם — בספר החיים והטבע. עודנו נער תמים ורעיונותיו ואופן הבעתם הם עדיין ילדותיים, אך התום והדבקות קורנים בהם קרינה עמוקה.

הטבע בגילוי תופעותיו הסגוניות עומד במרכז שיריו ורשימותיו, שמיעוטם נתפרסמו בעודו בגיל של חמש-עשרה בחוברות „במעלה“ ורובם שמורים במחברות המונחות בפינת בית הוריו האבליץ בכפר גטעים. נצנץ בו כשרון ספרותי טבעי שעדיין לא גמל, יקדה בו אש-יצירה שטרם התאבכה וטרם הפכה לשלהבת. עם גמר עבודת-העזר במשק המעורב, בעוד ידיו הרכות מעלות ריח

אביב ברזילי בן אברהם ואסתר

נולד ב־17.2.1931 בגט-ציונה

נפל ב־19.10.1948

נקבר ב„דורות“

חציר ופרחי־שדה, היה אץ אל השולחן הקטן שבחדר הנשקף אל גן הפירות, כשעסיס רשמים ומחשבות תוסס בלבו הצעיר וזועק לביטוי ספרותי.

הוא נולד להיות חקלאי בחדש עליון, חקלאי יוצר ובעל־הכרת, והוריו העובדים לא מנעו ממנו את הסיכוי להיות אף חקלאי בעל הכשרה עיונית ושימושית. בעמל ובמאמץ נשלח הנער לשם השתלמות לבית־הספר החקלאי על שם כדורי בכפר־תבור, ושם נתבשרו הוא וחבריו על המאורע הגדול שנפל בתולדות העם והארץ — על יסוד המדינה העברית ועל הקמת צבא־ההגנה לישראל, והוא עודנו בן שש־עשרה וחצי.

אביב נענה בנפש חפצה לקרואת האומה ויצא עם חבריו לאימונים, ולאחר האימונים באה ההתנדבות המשותפת של כל חקבוצה לשירות פעיל בשורות הפלמ"ח.

צוֹהֲחִים חִשַּׁל את הנער הפיוטי ודחף אותו אל קר־האש — אל חטיבת הפלמ"ח בנגב. בקדושה ובטהרה נכנס לחפירות כדרך שחיה נכנס תחילה לפרדס ולגן־הירק. הישיבה בכפר, בצל העבודה השקטה, ההתעוררות בבקרים המטוללים, לקול קריאתה של מקהלת־תרנגולים, היתה לו עכשיו למשא לוחץ על מצפונו הרגיש. תרועת הקרב והדי רעם התותחים קראו אותו למרחבי הנגב, והוא, איש השירה ושלוש־העבודה, שש לקראת קרב, יצא מן המשק אל הנשק. הוא נשלח לסמינר של קבוצת־ההכשרה בפלמ"ח שלקיבוץ־המאוחד וספג אל קרבו באהבה וברטט את ראשית ידיעותיו בתורת החברה ובתולדות תנועת־העבודה: ובקבלו, בשעת הסיום, כמתנה סמלית את הספר „ארץ הנגב“ ליוסף ברסלבסקי — והוא כבר לבוש מדי־צבא על גופו הילדותי הגמיש — הביא אתו ממחנה סרפנד את הספר שי לבית־ההורים החרדים לו וכתב על שערו: „לאמא ואבא, ספר הנגב, שעליו אנו נלחמים. מבנכם אביב. הפוגה מספר ב, תמוז תש"ח".

ועם תום אותה הפוגה כוזבת עת צבא־ההגנה התאזר עוז לפרוץ

נתיבות בנגב הסגור והמבודד על־ידי הפולשים מזנק הוא, הרך, לצאת עם שיירות ראשונות, אמיץ, מתגבר על רוק־הנפש ועל האהבה העמוקה לבית־ההורים, לנוף־הילדות, מחשל עצמו, זורק מעליו את לבושי־התום, אץ לנגב, אל קר־האש — ובערב סוכות נפל במערכה ונקבר ב„דורות“, צעיר, גבור וטהור — אחד מאותם בחורי־נו, אשר שמם ינון לדורות עם קום הנגב המשוחרר.

ימים מספר לפני נפילתו, עוד בסוף ימי־ההפוגה, נפל במערכה חברו זכריה, בשעות־החופשה הקצרות העלה אביב על הנייר דברי הספד וזכרונות על זכריה, שיחד אתו גדל בכפר העברי, ומה מופלאים דברי הנער המספיד, „גם פרחים לא ניתן להניח על קברך שבנגב, לא ירק ולא ניחוח־פריחה רק שדות הצונפים בחולותיהם אימת מוקש מרסק ומרחבים חררים אפופי־ציפית־קרב“...

רק ימים אחדים עברו והמספיד הצטרף אל הנספד, ובין חולות המדבר נוסף קבר צעיר ורענן — קברו של אביב.

אל מעבר לקבר זה צעד צבא־ההגנה לישראל, צעדו חטיבות הפלמ"ח קדימה למשלטי הנגב לקראת האויב הנסוג עד שנכנסו לערש־האבות, לבאר־שבע, עטורי נצחונות.

הדוד האבל

שמואל אייזנשטדט

*

זכור לי אותו יום, היה זה לאחר פריצת הדרך לנגב. יחידתי רבצה בכפר כוכבה ומשלטיו, עם שחר עברה בדהרה השיירה הראשונה, ולהידוד פגזי האויב המתנפצים, נתבשרנו על כיבוש באר שבע.

גיל! הנגב שלנו! — — אך שמחת הנצחון עלתה בקרבנות יקרים. נעשה לי קודר ועגום כשנודע לי על נפילת אביב. לא יכולתי להשלים. תקפני הרצון לנקום, לנקום!

לאחר שעות אחדות הגיעה פקודת הפסקת אש מהאר"ם. לא מצאתי מנוח. היתכן? הן רק אתמול ישבנו ליד שולחן אחד בבית הספר ובגימנסיה. ערבים וימים הכינונו שעורינו בצותא, נעזרים איש ברעהו. זוכר אני את ההכנות לקראת השישית בגימנסיה, לאחר שכיתת ההמשך במושב התפוררה. יחד ניגשנו לבחינות הכניסה ורגשות משותפים ממלאים אותנו. אותו מורא מפני החדש, מפני השם "גימנסיה".

הגימנסיה שימשה לאביב רק תחנת מעבר. במחשבתו כבר נמצא אז בכדורי. ושוב צצה לנגד עיני תמונה מן העבר. בקיץ האחרון, לפני צאתו לביה"ס החקלאי, עבדנו יחד בגיוזם פרדסנו. שלושה ימים בפרדסו ושלושה ימים בפרדסי. העבודה בצותא הבריחה את השעמום ונתמלאה שירה. בתוך גוף הפרדסים צמח כאילן. כאן קשר קשריו עם תפארת הצמיחה. את העבודה אהב בכל נפשה ובשעות הפנאי ראינוהו עסוק ועמל בחצר, בפרדס ובמכוורת. כל אשר ראה וקלט בעבודתו, הביע אחר-כך בצורה חיה בכתב. אביב נתברך בכשרון ספרותי, שנתגלה בו כבר בימי ילדותו. את המחשבות, אשר כל אחד מאתנו רקם בסתרי לבו, ידע הוא לצרף ולהעלות על גבי הנייר. מדי פעם בפעם היה מפרסם דבריו בשבועון "במעלה".

הכרנו גם אביב אחר, — אביב המדריך. בעית המדריכים ב"נוער העובד" היתה קשה והוא קיבל על עצמו את הדרך הצעירים וקנה לבות חניכיו. לאחר שתי שנות לימודים תיכוניים, נתקבל אביב לבית הספר החקלאי "כדורי". אך גאלץ להמתין שנה מפאת גילו הרך. הוא שאף להיות חקלאי מושלם. היודע את תורת החקלאות לא רק באופן מעשי אלא גם באופן מדעי. אך גם בבית הספר היה קשור אתנו ובבואו לחופשה קצרה, הקיפוהו חניכיו ולא הניחו לו ואביב הקדיש להם תמיד מזמנו ומרצו.

שנת הלימודים הראשונה הופרעה והופסקה. עם ההכרזה באר"ם על הקמת מדינת יהודית פרצו מאורעות הדמים בארץ. "בני כדורי" נצטרפו לפלמ"ח, לחטיבת "יפתח", ובערב ראש השנה תש"ט יצאו

למיבצע עשר המכות, — פריצת הדרך לנגב.

לאחר פעולות קרב קשות ונועזות הורשו תלמידי כדורי לשוב אל הלימודים. אביב, אשר רק קם מחליו, מיהר לרדת בשיירה המסתננת אל הנגב. לפני נסעו החל לכתוב דברי זכרון והספד על זכריה ולא סיימם. הוא מיהר אל הקרב לנקום נקמת חברו. יחידת הפלמ"ח שבתוכה נמצא אביב המקלען, יצאה לקרב בכפר בית-חנן כדי לחסום את דרך נסיגתם של חילות המצרים. ובאותו לילה חשוך, כשנתקלה המחלקה במארב האויב, חיפה באש במקלעו על חבריו — והמקלען אביב נפגע ונפל כגבור. שלום לעפרו.

אהרליה

*

"ארצנו הקטנה, מה רב אשרך,

אם יש לך בנים כאלה".

הוא הלך. זה הנער שחור העינים, אותן עינים צוחקות ומלטפות. בעל בלורית הקטיפה, שהיתה עוטרת את המצח הרחב. זה הנער הגדול שלא ידע ליאות מבוקר עד מאוחר בלילה. בעבודה קשה ומאומצת היה עובד כבעבודת קודש. הוא שר שירת-עבודה, שכמותה יודעים רק יחידים-גולה, בחירי-אלוהים.

זכורני קטיף אחד שבו עבדנו יחד. הוא רץ אחרי התפוח שנשר מן הסל — רק להרימו שלא ירד לאיבוד, ניקהו, ליטפחו והחזיר אותו ברכות אל הסל. זאת היתה תכונתו המובהקת.

ואחרי יום העבודה, אביב ממחר לעבודה ציבורית. הוא מדריך ומארגן, הוא מחפש, הוא כותב, הוא כולו גחלת... בדמותו היקרה נבקש תנחומים לנפשנו הפצועה.

אסיה נאמן

1948

★

אביב, המחייך תמיד, הצעיר בחברת בני גילו, היה אמיץ וזרין ובמעלות התרבות עלה על חבריו. לבו נמשך לספר ולהשתלמות, ואת המטרה הזאת גם השיג. הוא התקדם בלימודיו ובתור בכ"מושב, המעורה בקרקע המולדת, בחר לו במקצוע החקלאות. את ראשית צעדיו בכיוון זה עשה בבית-הספר החקלאי ע"ש כדורי. הלך והתפתח ולקח חלק פעיל בתנועת הנוער העובד.

את פעולתו החברתית גילה בהדרכת שכבת הנוער הצעירה. אף על פי שהיה עמוס עבודה, הן במשק הוריו והן בהכנת לימודיו, התמסר להדרכת הנוער הצעיר והשתדל להקנות להם את ידיעותיו, בפרוץ המאורעות, בהן היה תלוי גורל עמנו ועתידו, אך ניתן הצו — מיד קם ומבלי היסוסים עזב את ספסל הלימודים והתגייס להגנת המולדת ובערבות הנגב. נספג גם דמו באביב חייו. את זכרו נשמר ברגש של כבוד ואהבה.

1948

צביה רבינוביץ

★

של נעליך... כי קדוש המקום. וכמו כל העולה למקום קדוש, שוכח את חיי היומיום שלו ורוצה להתעלות ולספוג אור מאוירת-הנצח למען יהיה לו הכוח להמשיך בדרך-החולין האפורה. — כך אנו עולים לקבר מחמדנו, לא כקוצרי פרי הנצחון ולא מתוך השיגרא המקובלת בעולם של פולחן הגבורה ושל הערצת הקרב. דרכם האחרונה היתה להגן על תקוות-העם האחרונה, ועל זכותו לשוב למולדתו להחיותה וליצור חברה חדשה, שתהיה למופת ולנס לעולם המפרפר במוראות המלחמה. צורך נפשי היה לנו לבוא הנה להתיחד עם זכר הבנים שנקטפו באבם, להתרחק מהשאננות המקיפה אותנו, ולא לתת לשר השכחה שישתלט עלינו. המלחמה נמשכת עם האויב האכזרי מבחור, ועם האויב מבפנים, המסית אותנו לנוחיות הפרט, להתפרקות מהעול ולהיות ככל הגויים. העם היושב בציון לא יוכל להתחלק לשנים, לחיילים המקריבים

את חייהם, ולאזרחים שקטים. לא בשביל זה נלחמו אביב וחבריו, כדי לתת לנו את השקט, השלום והנוחיות. רק הנאמנות לדרככם, שבה רציתם ללכת, והנכונות למלא את מקומכם בכל רגע, נותנת לנו את ההכרה שקרבנם לא היה לשוא. כי אין מנוס ואין מפלט. זה צו הגורל והיעוד שהוטל עלינו בכוח-עליון. כאילו לא לפני אלפים בשנים, ורק אתמול ושלשום נאמרו הדברים האלה „והעולה על רוחכם, היתה נהיה ככל הגויים, היתה לא תהיה“, „ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך, ואמר לך בדמך חיי, בדמך חיי“.

התבטלו התחומים. שומה על החיים להצדיק את המות, כמו שהמות הצדיק את החיים. נקבל עלינו את הצו הזה בנאמנות, וישמשו לנו קברי הבנים הפזורים על פני כל הארץ כסמל וצו לדורנו ולדורות הבאים!

תשרי תשי"א

על הקבר ב„דורות“ ביום השנה השני לנפלו.

ש. קליבנוב

★

זה שלוש שנים לנפלק, אביב. ושוב צפה לנגד עינינו מלחמת ישראל לעצמאות, בה רשמת יחד עם חבריך דף מזהיר בתולדות האומה.

עזבת את ספסל הלימודים ותאחו בנשק. באת לחזק את שורות הפלמ"ח שנדלדלו בקרבות. לאחר פעולות קרב קשות ונועזות, כשהורשית לחזור אל הלימודים, לא נתנך לבך להשאיר את לוחמי הנגב, ומיהרת אליהם — אל הקרב. לנקום נקמת חבריך הנופלים. יחידת הפלמ"ח, ואתה בתוכה, עלתה על הכפר בית-חנן כדי לחסום את הדרך בפני חילות המצרים הנסוגים.

נפול נפלת כגיבור. שלום לעפרך!

1951

אהרליה

ביום השנה השלישי לנפלו.

הג היה במושב. בבית העם, הקטן מהכיל את כולם, נתאספו החברים למסיבה. באו אף אלו אשר בראשית דרכו של הכפר כרעו ופרשו וגם אלו אשר עזבוהו באמצע בנינו.

אף הוא היה בין הבאים. שערות מכסופות עטרו את ראשו כרעמה וקמטים עמוקים. קמטי עמל ותלאות, חרצו במצחו הרם. אולם העינים, אותן העינים! היו העינים כאז רוספות להט נעורים יוקד ומתלקה. קל תנועה הוא על אף גילו ודומה כאילו אין נטל שנים רבות רובץ על כתפיו וזרבות. בירכתי האולם, עושים החבריא הצעירים, שמח, פצחו בני הנעורים בשירה והדה רועם בחלל. לשמע השירה, קם הוא מחברת המבוגרים המנומנמת למחצה, ובא לישוב בקהל הנער. רוצה הוא לטהר בשירתם, אמר בחיוך. החבריא קידמוהו בצהלה, והוא נטל לידו את שרביט הניצוח על השירה. "הן פטיש עלה וצנח", נתן בקול-הבס שלו וכולם אחריו, כבישי בטון בחול נמתח! עורי שמחה, דינך נחתך", בבת-ראש, וכמו טולטל שוב לעבר רחוק, אך עם זאת כה קרוב, וחלפו ושטפו אותו הזכרונות: כבישים, עבודה מפרכת, בטן ריקה, ושירה המשכחת רעב ומצוקה, שירה הנוטעת אמונה ותוחלת. שעה ארוכה ישב עם בני הנער ונסחף עמהם בשירתם, מסביב עמדו עוד קשישים שנצטרפו לאטם אחריו.

הוססו השולחנות ומעגל הורה נתלכד לגוף אחד, אל יבנה הגלילה — — אל יבנה, ביתר עוז, ביתר מרץ! אותה שעה עמד הוא, הקשיש, וחביט בעיניו המלטפות במחולם של הצעירים, הביט דוכם, והנה הבחין בו אחד מהחבריא וכהרף עין תפסו בידו וסחבו למעגל; נו, גם אתה תרקוד אתנו, כאשר שרת כן תרקוד, נגד תחילה וניסה להתנגד, מה, הן בעוד ימים ומלאו לו 70 שנה וכיצד יצא לרקוד עם בני הנער?

והוא רקד, רגליו נעו תחילה ללא קצב, הוכר בו כי מזמן לא רקד, אך הגה נסתף עם כולם, ובחוסו בזרועות העשת אשר לפתו את זרועותיו עבר שטף לבו על גדותיו ושירת הורה חדשה פרצה מפיו והדהדה בחלל האולם.

תלם אל האפק

תלם נמשך אל האפק,
הנפש חותרה למרחב;
רק שירך לא אוקלה לזכר פה,
רק שירך התמים ונלקב.

רק שירך ששוררת זה אך אמש
בשבתנו סביב למדורה;
והרות פרט אינה זמר
למרחב הלילי, לךממה.

רק שירך ששוררת זה אך אמש
על שדמה ועל זהב-שקלים
ועל זו כף-היד המיבלת,
האוזנה בדיית-הסלדים.

תלם נמשך אל האפק,
כלב גואה החדנה;
רק שירך לא אוקלה לזכר פה,
מול שדמה רתבה, משחירה — — —

לבני "כדורי" איש

כדוריתחמה גלש אל מאחורי דמותו האיתנה של התבור, שצלו נשתרש על פני השדות למטה. היו אלה שדות דלים, צרובי'שמש, שקבוצות סביונית הצחיבו במרכזם. דממה קרושה נתכנסה בין גבעות הטרשיות, הודחלה או מתחת לנופי הארנים המסורבלים, והיבקה בוריעות אכזריות את אמירי השויפים, שהצחירו בלבנת פריחתם הקודנת.

לו היה הילם עתה הרעם לפתע, מרעיד אפקים וכנסף את הדומה הענמנית הזאת לשברירי'רסיסים ומתגלגל עמוטות לבין הגבעות, מפריח את התרגולות בלול בהיחבטם בקליצריחה בין קירות הסח ומעמיד את הסוס באמצעיתו של תלם, בנשאו עינים מבוהלות על סביבותיו — היונו זוכרים, כי אישם מתרשטת האדמה מזעם כדורי'עופרת הנחתים באימה, כי הם משתמשים בתותחים וכי המשק בסכנה.

ולכן, בהיראות המשוריון האפור, האטום, המתגשם כבדות בוחלו אל בנין בית'הספר שבראש הגבעה, הלמו בלב בולנו תקוות: שטא באים לקחת גם אותנו לעזרה ברגע מסוכן זה?

דוקא משנתיאשנו להציץ תכופות אל קצה'השביל כדי לראות אם מישהו בא ובהטילנו אל הבמה הבנויה זקופות את אחרוני קלשונות התלתן, הירוק, העסיסי, שריחו חמיצי'המצמץ טופח באפנו; דוקא בהגותנו ברגע בו נתנהל במרומי העגלה העמוסה דרך המשק בדרך לרפת — בו ברגע בלא גרעון במרוצה כשהיא מתגשף בקטר והודיע חסופות:

עזבו הכל ועלו מיד לבנין. המשוריון מחכה. באו לקחתנו! — — —

ובבנין — המולת'צהלה, הדרך שבין חדר'המיטות וחדר'הארונות, מקום שם מונחים הבגדים, נראתה עתה ארוכה מתמיד, ובחדר'המיטות כבר הטילו תרמילי'הצד על המיטות שכימויותן הוסטו ברשלנות, והחלו תוחבים לתוכם וממעיכים כל מה שניתן להכניס. מישהו מנסה להכניס אף את חולצתו הרוסית, חמור! נדמה לו שיטייל שם עם בנות.

ועפנית עוד מסתובב, וקילו הבסי מידרדר במסדרון:

גו, לעזאזל, איפה תרמילי'הצד שלי?

וכך, בבגדי'עבודה, באותן העליים הכבדות שספגו כל ערבי'שבת את השמן הצהבהב בחדר'הנעלים עם התרמיל בצד, עמדו בהבלטת חזה עמידת

דום העשרים וחמישה במופקד, כשהשעון החשמלי בחדר'האוכל מזה מחוגיו המעוקסים בקול נקיטה לקראת שעה ארבע, ועיניהם של בני כיתה א' ננעצות בהבורה בקנאה: הרי רק הבדל של כמה ימרי'אמונים מבדיל ביניהם...

המ"ס נותן הוראות אחרונות שלפני נסיעה, לכאורה הם בוז לכל התרגשות שבפרידה, לכל השתפכות לירית מלאה התמוגגות ודמעות, ועמדו כשהם מנסים בכל כוחם לשוות לפניחם ארשת של רצינות ושל לא'איכפת, כיאה לבני'חיל היוצאים לחזית. אבל העינים שוטטו על אנפי בית'האבנים הגדול בן שלוש הקומות, שנראה משומ'סה גדול יותר, גבוה יותר; אותו בנין שבעלותך עם לילה מהמשק כשסביבך עלטה, היה הוא פוגשך, בהגלותו פתע מבין חורשות'הארנים העבותות הסובבות אותו, בריבועי'אורו הזוהרים, בניקוש דלתיתיו ובשקשוק ספלים במטבח, בחירוק ספסלים נגזרים על רצפתו, בהד צעדים ומלטול דיבורים, ואינו מהשבה נואלת ומזוהמת הנחה מסינה וצעקה בקוליקולות: ייתכן שלא תחזרו הנה בכלל, שזוהי פרידתם האחרונה! — — —

הכל נכנסים למשוריון הדהוס, צרוב'תחמה, שאפלולית מנסמכת בן-קירותיו התפלודים, רגע עוד נתת לבך לכך, כיצד נשתנה כלי'רכב זה, על שרפרפיו שהונמכו, על ריבועי'חלונו, אשר שוב אין הנוף נראה מבעדו.

והמשוריון זו, ובבטן מבחילה מין הרגשה משונה זו אשר לפני מבחן נמר בטרם הינתן השאלות, כשבכיתת, בתא, מונחות המחברות ללא'סדר, המחברות של גידול'תבואות ושאר המקצועות, והלא הערב חפצה לכתוב מכתב הביתה לאחר שבועיים של שתיקה. — — —

הראש מופנה אינסטינקטיבית לאותו מקום בו היה קרוע פעם חלון ועתה הוא אטום בפלדה אפורה וקשה: איכם, איכם נופי'מולדת שהודגלת לראותם ממרומי מכונית'משא תולפת ביעף, כשהרוח מנספת בשערך ומלטפת חוזך?

כדורי, הר תבור

במו ידי

מן הצד אותו הכיר ומוסתר המבעית אותך מאז רדת הליל ברחשים מרחשים
שונים. מתי יוזו כבר מסה?

הימיקה ערק למיטה. למיטה צחה ולבנה. שאפשר להניח בו גוף עייף,
שעצמותיו כואבות בגלל שינה על אדמה קשה ומרוגבת. חנה נזכר, שהלילה

עומד אדם על המשמר, פוקה עינים אחוזות קוריישינה וגועצן בתה: ליל-ישבת — כי עתה, ממש בשעה זו, היו מתפלשים עם הבנות על ערימת-
החשיכה שממולו, הנשאת בחובה את אלפי הסיכויים הטובים והרעים הציר, כשבראש הולמים רגשות חמים מסחררים מתוך משוכת-נעורים...
העורים כמעט, לשלובו של הליל. אלא שלפנות בוקר, מסידרת אן חיים, הגיב על המשמר, הצטנף מצינת-ליל טופחת כשסמוך לו ניסה
השמיכות, הסרת מהן זרעים שנוניקצות שדבקו בהן, וכבר הוצאת חמיש-מישהו, מבורבל בשמיכת-צמר כחה, לדחוס שינה עד למיעד שמירתו, וגאבק
כדורים שהעיקו כל הזמן על תושבת המחסנית של הרובה הצרכי חוזר עם יצורים סמויים, טורדניים ואורזים, שעטו על גופו ולא נתנו לו מנוח.
הצבע, ושחררתו, והיו אילו פגזים מתפקעים וטסים בקול יבבה צרחנית או מדי פעם נזדקף בחפזה וקראץ שוקיים וחזה שעירים מתוך חמת-זעם, בהפליטו
מעבר להרים, מעלים עשן מאובק בקצהו של הכפר הערבי הגטוש, מתבטל: קללה מנומנמת, ושב וניסה להירדם במשכו את השמיכה למעלה ראש.
את האנשים משנתם המתוקה — לתעלות, זה שבועיים שהם שוהים כאן, לפנות-ערב חילקים, שניים-שניים, בקצותיו של הכפר, שנתגבב בערבויות
שואפים לקרבם ריח מעופש ועשן של בקתות נמוכות-גג ופרוצות-דלת ושוהים מבעד לכלה נקבובית מים שצינתם הרעננה מחפה על דליחותו וזוהמתו של הבזיר הפתוח בחצרות-אבנים מרובת-הצלעות.
חיים הגיב כאן על המשמר היה מהרהר ביום המחר, שוב יהיו משוטטים

ברחובת המעוקלים של הכפר, תרים אחר איזה "שברית" מרוטת-להב, או איזה צרור חרוצים מנומר-גזון, שיהיה בהם כדי להרנין את לבי-הבנות לכשיחזרו לבטיס. כל שעה יהיה מישהו אחר מ...המחלקת" צופה מעל גבי האבנים המתנשא יחירי במרכזו של הכפר אל השטחים שמלמטה, סוקר את השדות הקצורים, את ההרים הקרחים במרחק, העוטים דוק כחלחל, מתנן משקפת שתורת-לכה, מעביר מבט ממושך סביב, מבט שתחילתו בבליטה אטית ומכוונת וסופו בחטיפת-מה, ומחדש יאגרף אצבעות מגודלות צפרנים שלא נגזזו מכבר אל הפלחים למטה העמוקים מתוך קדחתנות עצבנית בטעינת אלומות-חבואה, שלא הספיקו להצית בימים שלפני-הפוגה, על גבי גמלים כורעים שישאום לגרנות שם למעלה בהרים.

וככלות כל ההרהורים, חלפה מחצית-שעה בלבד, והוא ברוב תמימותו האמין שחלפה למעלה משעה, הקל בעיניכם לעמוד כאן מרוט-עצבים עוד שעתיים רצופות — אף לא דקה אחת פחות! — ולהערים על סיתוייה-השינה הלופתים את עיניו בכל כוח? לו היה פה לפחות זרקור כמו במשק העמק, היה במה לעסוק ולהתנכל לזמן הניגר בעצלתיים, להעביר קרן-אור הודדת אל מתחת לזיתים המצלים, גרומי-הגזע, אל השדות הרחבים, ולדעת, אחת ולתמיד, אם הגוש הבחיר החורג מתוך השחור הכהה מאז תחילתה של שמירה זו חי הגזו או דומם — ולהסיר מועקה זו, שהנה הנה יונק אליך

צורו הכרסני אצל החדר הארוך ומקומה הגג שבמחנה הצבא הגדול כשעשרה עינים נעוצות בו בסקרנות של אנשים. שראית פרצוף חן לגביהם הוא משהו חדש ומעורר ענין. הם בחנו את תלבושתו המזוהה צלוב הכתפיות, שהגירה פלגיוזעה זחלניים ביום המסיני זה; הם ניסו לשנן במבט ראשון כל מה שחבוי ומוצנע מאחורי גב זה הכפוף קמעה ובפני אלה החלקים החזורים שלא נתבגרו ונתקשו בזיפי שיער דוקרני וצפוף הם תמחו לתנועות ידיו, שהותירו אבומים ורצועות מתוך עצבנות של שמרניש בתשומת לב לגביו, והשתוממו על גיטרה דהויית צבע שתל בזהירות מעל למיטתו. ורק משגמר את סידוריו ויצא מתחדר, החלו דיבור להחמל על "ירוק" זה ומניחושים וסברות התקשרה שיחה עם אותו ברט הדובר אך אנגלית. התברר שהוא אמריקאי נוצרי, שבא להילחם ב"גזר ערב", שהעיון לחרחר פה מלחמה. אז התגלה ששמו ביל, ושאינו פשיט והוא עצמו קומוניסט. אמנם לאחר שבוע ימים היה כאחד משלנו. היה מחק כי האוכל ניתן במצבים ומבושל ללא טעם, וכי אין נותנים חופשה לבלת בעיר, ובשעת המיפקד העביר בחשאי צחוק כביש בין שלוש השורות המודקפות בהעיוותיו המשוונות, ובכל זאת, היה משהו סתומי פשר בצעיר זה שמאחוריו נסתיימו אך זה מעגליהן של י"ט שנות יחיים מסתוריות. ובשש שנעלה עמוסית החמושת ומוזון לעיפה בשביל הנאבק עם תלולית של זה בהשכתי הליל, כשליאות, הגובלת עם אפיסת כוחות, תחיה נישאת בהידת שינים ומתוך מחשבה שעל אף כל הציונות שתקעו במוחנו, זו המולדת שלנו וכי שם, מעבר לשדות ממוקשים ומרחבים אפיפי צפיית קרב נמצא ביתנו שלנו, ושדות, שבהם למדנו להרוש לראשונה, ושלא פעם תקענו הרטום של הרמש בין רגביהם, נהרחר בלבנו ונתממה מה דחף צעיר זה לקום ולבוא הנה. לא אומתו היא זו הנאבקה על קיומה; לא כפריו ועריו נתונים למורא הפצצות וחורבנו, ובכל זאת בא, מולחב ועליו, והרי ביל זה, הוא שהציל את חייו של אורי ג' לפני חדשים! כך, פשוט, כשם שהוא נזחר כעת מתחת לשמיכה האפורה! כיצד קרה הדבר? מחלקה מספר שלוש, אותה מחלקה מטש, היתה סורקת לעת ערב את השטח ההררי, וזחלת כבדות, שולחת יד ימנית קדימה בדמות גששים כפופים, זרזים, כשה"תת" צמוד למתניהם, ושבה וגוררת גוף כבד עמוס ארגוני החמושת וזכלים כשהיא מסתייעת בעקב מפורזל הננעץ בעקשנות באדמת הטרשים הברזלית. כבר עברו את רוב רובו של השטח ללא כל תקלה, והיו מהרהרים על הסכנה שאימה עליהם מכל קפל קרקע וסלע כעל דבר שחלף, במין רגש של סיפוק והנה הריחו כבר את ריחה של ארוחת הערב שתהיה מוכנה לכשיחזרו מ"שפשוף" הגון

זה. — ולשתה, מבלי שצופו לכך, מבלי שרצו לקוות אף בזהיר שבשיקולים, נפתחה אשיתופת מן הוהרים המתנשאים מנגדם. עד היכן הגיעה חוצפתו של העירקי המבול הזה! על גדרות האבנים, ששימשו טירות בפני סחף גשמים, הציב שורת "בראנים", ובפסגתיהם אף העז ותקע צפרני הרצובותיהם של שני "בראונינגים" שקצב דיבורם אטי ומשכנע. האנשים, ששלוחם נתרסקה בסערות הקרב, חשו להם מפלט אל מאחורי הסלעים הגדולים. הנעוצים עמוק בקרקע, האש היתה איומה, כל סנטימטר של אויר דחוס וספוגיזעה הכיל כדורו שלו, האש כסחה את הדרדרים הצהובים, את השבילים הקטנות שנאחזו כאן והטיחה רסיסי אבן לותים מן הסלעים שהצצו בינה לבין גופות מכווצים בכליכות, שאינם, בצדם השמאלי, פועמים לבבות בקצב של מאה פעימות לדקה. שלושה מקלעים חדשים בצבצו מאחורי הסלעים נוכח הור הירוק אש, המערכת הנעה, אשר עד כה עמלו לשמרה היטביהיטב, וזנקת קדימה. חוטפת כדור משרשרת רבת כדורים חרותי כרכוב ונוצציקלע, דוחפתו בגסות אל בית הבליעה ושבה ותולשתו בחזרה כשריה אבקיה שריפה בחללו הריק, ושוב טסה קדימה ללא-ליאות, מבאן ואילך התנהלו העינים מהר מול ההלל נסוגים בחיפויים של שלושה מקלעים תכופי-מצורים, שבכל זאת הצילו את המצב, ומששבו והתקבצו מחדש בערוצי הוואדי, הרהק ממקום האש הגיהנומית, נתברר כי שנים חסרים, ביל ואורי ג', רק כעבור ארבע שעות הופיע ביל כשעל גבו מיטלטל אורי המפוצע.

צא וחשוב, — הרהר היים כמדבר עם לבו — מה היית עושה לו היו מזנקים לעומתך ברגע זה מחיקה האפלה דמויות אחדות מעוטרות כפיות וחסלון בשקט בטרם תוכל לנקוף באצבע להצלתך, ומיד לאחר כן יודקפו שני השומרים המרוחקים ממך ריוח הגון, יתנערו מהזיותיהם ועד שיספיקו לשאול בתרדה, "מה קרה שם?", יהיו גם הם מחוסלים באותה קלות עצמה! ולזה יקרא הגנה של כפר? וכשהחבריא יתעוררו משנתם העמוקה ויעמדו על פסג הדבר, אז... אך מיטב שלא להרהר בזה, בעוד חצי-שעה יש לגשת אל ביל, שדומה והצלחה להירדם איך-שהוא (על-כילפנים אין הוא מתהפך עוד מצד אל צד!), להעירו, לשכב ולכסות בשמיכה את כל החשדות והפקפוקים, ולהקיצ כעבור זמן ולמצוא את עצמך נצלה ללא-ירחמים עלידי קרני-שמש מסנודרות, ולא מוקף שחור אימתני, ולראות שהכתם הבהיר שנראה בלילה אינו אלא פח לבן! אלא שעד אז מסתבר שחצי-שעה הן שלושים דקות ולא שעות — אטיות עד לזוועה, שבהן אתה שב ומציץ בשעונך עשרים פעם, ומדשדש על מקומך מחוסר סבלנות.

ושוב שרט רחש דק מן הדק את השקט שנשתרר בין צעירי חיות במיטתן
והעיניים, שנגעצו כל הזמן בקדחתנות ציפיה נרגשים, נלכדות ברשת של
צבים זוחלים ושאר מיני רמשים, נפקחו עתה באיזו אדישות מוזרה. צריך
לדעת להקשיב ללילה. דומה, אף גוף מטושטש-דמות מתבלט בין שמורות
העיניים והגוף מפסיע וקרב. ואולי אין זה אלא דמיון? צריך לדעת להקשיב
ללילה... כדור אץ לבית-תבליעה (אותו הכדור הנכלם): מירשם?! אמנם כן.
אמנם כן, הדמות נעמדה. מין מלמיל-דברים נישא מאותו כיוון במבטא אנגלי.
לעזאזל, יש להם מפקדים בריטיים! למשהו מעין זה לא ציפה כלל, ודוקא
בדקות האחרונות של השמירה.

— מי שם? — שאג שוב, ומשלא נענה באותו הרגע — —

ההדק נסחט בהיסוס של אדם הירא לעורר בהלת-שוא. ואחרי דקה,
כמתחלסת-פתאום, נתפצחה יריה בודדת ואחריה עוד אחת. משתי צנח
בקול גניחה.

חיים הסב את ראשו לאחור. רצה להעיר את ביל, ותמה בשעת כן
איך לא נתעורר מן היריה הראשונה? הוא ניגש אליו ושלח יד קרה לנער.
היצוץ היה ריק. על אף הכל הפך והפך בשמוכה החמה במחירות של לא-
מאמין, ומבלי משים תליכוהו רגליו הכושלות לעבר המקום שם נפל הגוש.
כשהרובה מתלבט בידיו כמשהו מיותר.

לאורו המתרטט של גפרור הבחין בפניו החוורים של ביל המת, אשר
דומה שחיוך של לעג נמתח עליהם, ובכתם האדום שבחזהו...